

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG
SKOPJE OFFICE**

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ДЕМОКРАТИЈА И ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ДЕМОКРАТИЈА И ЧОВЕКОВИ ПРАВА

**I
ПРАВОСУДСТВО**

И по повеќе од 25 години независност на Република Македонија, функционирањето на правосудниот систем се соочува со многубројни проблеми и недостатоци. Домашните и меѓународните извештаи за состојбата со човековите права, без исклучок, го посочуваат правосудството како главна пречка за целосно остварување на принципот на владеење на правото. Ваквата состојба предизвикува негативни последици како за засегнатите граѓани, така и за демократизацијата и евро-интеграцијата на државата. Сè уште опстојуваат системските проблеми кои правосудните органи не успеваат да ги надминат, ги надминуваат пребавно, или ги продлабочуваат...

Општи барања:

1. Преоценување на стручноста и проверка на моралниот интегритет и имотната состојба на судиите, јавните обвинители и членовите на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители.
2. Дефинирање на поимот „истакнат правник“ како еден од важните предуслови за избор или именување на високи позиции или функции во правосудните органи.
3. Законски измени преку кои ќе се предвиди право и обврска правосудните органи да соработуваат со граѓански организации и други чинители и засегнати страни.

Судство

Конкретни барања:

1. Воспоставување на Специјализиран судски оддел кој ќе биде составен од судии што ќе работат исклучиво на предметите во надлежност на СЈО.
2. Забрана на избор или прераспоредување на судии во Специјализираниот судски оддел во случај нивните имиња да се споменати во нелегално прислушуваниите разговори.
3. Врховниот суд да биде во можност да усвојува аргументирани мислења за кандидатите за избор на судии во сите судови.
4. Како предлагачи за утврдување на начелни ставови и мислења освен судовите да можат да се јават и Народниот правобранител, Адвокатската комора, други стручни комори, граѓански организации итн.
5. Утврдување на соодветен рок за испраќање на мислења од страна на Врховниот суд до Собранието по предлози на закони од значење на работата на судовите (Член 98 од Уставот). Предлог-законите Собранието да не може да ги усвои пред добивањето на мислењето, односно пред истекот на рокот за негово добивање.
6. Креирање на инструменти за следење на почитувањето начелните ставови и мислења на Врховниот суд од страна на пониските судови и обезбедување на конзистентна судска пракса.

7. Надградување и ажурирање на Судскиот портал за лесен пристап до судски одлуки и можност да се утврди дали одлуката е правосилна или била укината, поништена или преиначена.
8. Управниот суд да има обврска за усвојување на мериторна одлука доколку за ист предмет одлучува по вторпат а претходно со пресуда го поништил управниот акт, а надлежниот орган не постапил по насоките и ставовите изнесени во пресудата; ако надлежниот орган по поништувањето на управниот акт донесе акт спротивно на правното мислење на судот, или спротивно на забелешките од судот во однос на постапката и при „молчење на администрацијата“. Во сите останати случаи Управниот суд да има обврска за усвојување на мериторна одлука доколку за ист предмет одлучува по третпат.
9. Навремен избор на судии при појавување на испразнети судиски места и вработување на доволен број на судски службеници согласно систематизацијата за работа.
10. Зголемување на потребното мнозинство за избор на судиите – од постојното апсолутно на двотретинско мнозинство од вкупниот број на пратеници, придружено со јавна дебата за кандидатите и прибирање мислења од релевантните институции од областа на правосудството, стручните комори, високообразовните институции, граѓанските организации и други чинители.
11. Измени во Законот за судска служба преку кои ќе се унапредат правата на судските службеници, проследени со спроведување суштински дијалог со Синдикатот на управата, правосудството и здруженијата на граѓани (УПОЗ) и други чинители и засегнати страни.
12. Стопирање на пополнувањето на работни места преку постапката за „мобилност преку распоредување или преземање“ и вложување во систематска обука на судските службеници.

Јавно и специјално јавно обвинителство

Конкретни барања:

1. Изработка и јавно објавување на дата-база преку која граѓаните ќе можат да се информираат за статусот на поднесените кривични пријави со што ќе се избегне селективниот пристап при процесирање на пријавите.
2. Зајакнување на капацитетите на Јавните обвинителства преку избор на дополнителен број на обвинители и вработување на дополнителен број јавнообвинителски службеници при што ќе се внимава нивните професии поврзани со следење, откривање и истражување на криминалитетот да се од мултидисциплинарен карактер.
3. Продолжување на временскиот рок за работа на СЈО по преземените предмети од 18 на 24 месеци и укинување на рокот од 18 месеци за работа по предметите по предавањето на материјалите, односно негово активирање по донесување на наредба за почеток на истражна постапка.
4. Овозможување СЈО непречено и ефикасно да ги користи инструментите заштитен сведок и посебни истражни мерки во предметите од негова надлежност и воведување на кривичното дело „попречување на правдата“ во Кривичниот законик.

Правосудна полиција и истражни центри

1. Ребаланс на Буџетот во насока на итно формирање на истражни центри на јавното обвинителство согласно Законот за кривичната постапка.

Судски совет

Конкретни барања:

1. Реизбор на членовите на Судскиот совет, особено од редот на судиите кои дел од работното време треба го поминуваат во решавање на судски предмети (со цел да не го изгубат контактот со практичните аспекти на судската пракса) и оневозможување на правото за реизбор на членовите.
2. Обезбедување на независни и ефикасни правни лекови за сите кандидати незадоволни од постапката на избор, против кои е усвоена одлука за дисциплинска одговорност и во постапката за разрешување.

Совет на јавните обвинители

1. Редефинирање, прецизирање и заострување на условите за избор на членовите на Советот на јавни обвинители што се бираат од страна на Собранието.

Советот за утврдување на факти и покренување постапка за утврдување одговорност за судија

1. Укинување на Законот за Советот за утврдување на факти и покренување на постапка за утврдување одговорност за судија.

Академија за судии и јавни обвинители

Конкретни барања:

1. Отпочнување на сеопфатен процес за евалуација преку специјализирана и независна агенција или фирма која ќе ги утврди достигнувањата и слабостите на Академијата и ќе предложи подобрување или промена на системот за почетна или континуирана обука.
2. Зголемување на буџетот на Академијата, задолжително вклучување на адвокатите во обуката и објавување на имињата на сите ментори и едукатори.

Министерство за правда

1. Обврска Министерството за правда сите предлог-закони и подзаконски акти да ги објавува на Националниот електронски регистар на прописи (ЕНЕР), писмено да ги доставува до сите засегнати правосудни органи и стручни комори и да обезбеди форум за стручна и јавна расправа пред предлозите да ги усвои, односно испрати до Владата или Собранието.
2. Укинување на електронскиот начин на полагање на правосудниот испит.

Стратегија за реформа на правосудството

1. Воспоставување на широк консултативен процес и експертска дискусија во врска со предлог мерките од Стратегијата за реформа на правосудниот систем, со цел да се изнајдат решенија што ќе одговорат на системските недостатоци утврдени во Итните реформски приоритети, од страна на граѓанските организации и други чинители и засегнати страни.

Извршување на пресудите на европскиот суд за човекови права

1. Законски измени на одредбите од граѓанското и управното право со кои се утврдува апсолутната застареност во однос на можноста за повторување на постапката по пресуда на ЕСЧП, преку утврдување на нов, засебен рок за повторување на постапката со почеток на засметување по датумот на правосилна пресуда од ЕСЧП.
2. Вработување на нови кадри во Бирото за застапување на РМ пред ЕСЧП и зголемување на буџетот, како и обврска за членовите на Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на ЕСЧП да присуствуваат на седниците по што задолжително ќе објавуваат јавен извештај за својата работа.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на граѓанските организации - координатор на група

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ДЕМОКРАТИЈА И ЧОВЕКОВИ ПРАВА

**II
МЕДИУМИ**

Дисторзираноста на пазарот и непостоењето на фер услови во рекламирањето на јавните политики, голем дел од медиумите во Македонија се на работ на одржливоста и зависат од финансиска поддршка од различни извори, вклучувајќи и фондации и невладини организации, разни форми на поддршка од бизнис заедницата, со што е нарушена нивната самоодржливост и независност. Оваа дисторзија на пазарот доведува до тоа одредени медиуми да не се во можност на фер и правичен начин да остварат одржливост во постоењето. Интервенциите се однесуваат и на работата на единиците на локалната самоуправа во однос на поддршката на локалните медиуми...

Конкретни барања:

1. Бараме државата да обезбеди еднакви услови и третман на медиумите како медиумска индустрија за која ќе се обезбеди поддршка, во смисла на: даночни олеснувања, посебни фондови за поддршка, олеснување во работно законодавство, фондови за развој, регулирање на статусните прашања.
2. Бараме рамноправна поделба на средствата за рекламирање на јавните политики, за кои постои општ политички консензус, врз база на критериуми утврдени со Закон. Јавното рекламирање на јавните политики да биде фер и правично кон сите медиуми.
3. Бараме да се воведат директни стимулации за медиумите, во форма на даночни олеснувања, субвенции, посебни јавни фондови и т.н., врз база на објективни критериуми за учеството на пазарот и влијанието на медиумите.
4. Бараме, да се усвојат измени и дополнувања, или целосно нов текст на Законот за медиуми во соодветна постапка, со инклузивна расправа со сите засегнати страни со цел да се регулираат прашањата кои ги наведуваме во овој документ.
5. Бараме, да се обезбеди доследна примена на трудовото законодавство, во медиумите кои се однесуваат на непријавување на вработените и не уплаќање на придонеси, за вработените кои извршуваат работни задачи кои се од суштинско значење за функционирањето на медиумот.
6. Бараме во медиумите, а посебно во радиодифузните медиумите да се обезбеди контрола, да бројот на прекарни работници се сведе на минимум и со ограничено време.
7. Бараме да се донесе Стратегија, со која со конкретни акциски планови ќе се адресираат овие (5 и 6) прашања.
8. Бараме од “државата” да обезбеди поповолни услови за вработување на медиумски работници, како и поддршка на медиумите кои вработуваат или пак ангажираат медиумски работници хонорарно во форма на учество во плаќањето на придонесите за ПИО и ФЗО за тие лица.
9. Бараме да се утврди повисока најниска плата од утврдената минималната плата согласно Закон.

10. Бараме, секое правно лице кое врши јавно информирање како медиум, ако сака да има признаен статус на медиум да мора да: објави редакција, импресум, главен и одговорен уредник, да се обврзе да го почитува новинарскиот кодекс, етичките правила на професијата, да се регистрира, да ги прифати правилната на регистрација во смисла на големи, средни или мали како и другите обврски кои произлегуваат од регистрацијата.
11. Воедно бараме да се направи јасна дистинкција помеѓу медиум и другите облици на учество на субјекти во широкиот интернет простор кое треба да биде крајно либерално, слободно и неограничено.
12. Во случаи кога онлајн медиумите произведуваат различни содржини од матичните печатени и радио или телевизиски медиуми, да мора да подлежат на регистрација и правилата кои важат за другите медиуми. Односно да се формираат како посебна единица/посебен правен субјект.
13. Бараме, за случаи на пријава на закана по живот од страна на новинар МВР да обезбеди итна полициска заштита. По пријавите за закана по живот доставени од страна на новинар, органите на прогон да постапуваат во итна постапка.
14. За напад на новинар или повреда на интегритетот на новинар од страна на службено лице да се предвидат построги санкции.
15. Материјалите кои новинар ќе ги прибави во текот на вршењето на новинарската должност, не смеат да бидат одземани, уништувани како и на друг начин да се попречува новинарот во вршењето на своите задачи од страна службени лица.
16. Бараме да се донесе Закон за антицензура (во кое ќе се операционализира чл. 16 од Уставот на Република Македонија за забрана на цензурата). Со цел да се дефинираат облиците на цензура. Како и да се дефинираат актерите, надлежните органи за заштита, и соодветни казнени одредби. Со ова законско решение бараме и Формирање на “Државна комисија за заштита од цензура” или “Омбудсман за медиуми” (како посебно тело, не во состав на Народниот правобранител) надлежен за заштита и спречување на цензура и автоцензура и за спроведување на Законот.
17. Бараме доследна примена на прописите со кои се забранува говорот на омраза како и соодветна измена и дополнување на правната рамка кое ќе овозможи поефективна правна заштита.
18. Бараме санкции за кршење на новинарска етика и новинарски стандарди во случаи на користење на говор на омраза. Советот на “АВМУ” да има прекршочни овластувања и овластувања да изрекува мерки во случаи на говор на омраза.
19. Бараме, дел од прашањата кои до сега беа препуштени на саморегулацијата, а се покажаа како неприменливи односно предмет на несогласувања помеѓу новинарските здруженија, медиумите и т.н. да се третираат со законски решенија.
20. Во делот на саморегулацијата која се однесува на етичките стандарди, санкциите предвидени во саморегулативните тела да бидат внесени во Законот за граѓанска одговорност за клевета и навреда, односно да имаат статус на претходна постапка во тој Закон. Одлуките на саморегулативните тела да имаат правна важност и да бидат земени во предвид во судска постапка.
21. Бараме, сите суштински прашања од надлежноста на АВМУ да одлучува Советот. Директорот да има само извршни овластувања кои се однесуваат на операционализација на Одлуките на Советот.

22. Бараме составот на Советот да ги одразува сите релевантни чинители во јавната сфера.
23. Бараме критериумите за избор на Директор на МРТ да се заострат, како и прецизно да бидат утврдени со Закон. Постапката за избор на директор да биде транспарентна, односно седницата на Советот на МРТ на која се одлучува за избор на директор да биде јавна и терминот на одржувањето на таа седница да биде претходно јавно соопштена. Работата на Директорот да биде транспарентна. Одлуките на Директорот да бидат достапни на јавноста.
24. Бараме, промена во Законот за пристап до информации од јавен карактер во делот на должината на рокот за обврска за обезбедување одговор од институциите. По барања за пристап до информации од јавен карактер, доставени од новинар, имателот на информацијата да постапува во итна постапка во рок од 15 дена.
25. По барања за информации за тековна состојба и биланс од Централен регистар и Катастар, доставени од новинар, трошоците врзани со надомест за постапување и издавање на тие информации да се укинат.
26. Потребна е итна измена на Законот за аудио и аудиовизуелни услуги, со цел да се забрани платеното рекламирање од страна на државата, како и да се обезбеди независност и деполитизација на регулаторното тело – Агенцијата за аудио и аудиовизуелни услуги, преку промена на изборот на членовите.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на граѓанските организации - координатор на група

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ДЕМОКРАТИЈА И ЧОВЕКОВИ ПРАВА

**III
ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО**

Граѓанското општество во Македонија е разновидно и по структура и по теми со кои се занимава. Но, сепак формалните граѓански здруженија како и неформалните групи на граѓански активисти на централно и локално ниво се согласија за многу работи кои треба под итно да се променат или воведат за да може да се каже дека граѓанското општество во Македонија има поволна средина за дејствување и воедно дека има видливи ефекти од граѓанското дејствување. Барањата во овој дел почнуваат од основните прашања на заштита на правото на физички интегритет и слободата на здружување, јавно собирање, критика и застапување. Откако ќе се преземат конкретни чекори за заштита на основните на слободното граѓанско општество неопходно е да се променат, зајакнат инструментите за директно учество на граѓаните и граѓанските организации на сите нивоа на моќ и донесување на одлуки во институциите.

Конкретни барања:

1. Државата треба да обезбеди почитување на правото на собирање на начин што тоа нема да биде ограничено ниту од страна на полицијата, ниту од страна на друга група граѓани-контрапротестанти во случаи кога се работи за уредно најавен протест, согласно Законот за јавните собири. Судиите кои одлучуваат за определување и продолжување на мерките за обезбедување присуство да го земаат предвид фактот кога се работи за полесни кривични дела за кои не треба да се изрекува мерката притвор или куќен притвор, како и фактот кога се работи за лица кои претходно немаат сторено кривично дело. Државата не смее да врши притисок врз работата на здруженијата на граѓани кои треба да бидат коректив на власта и да работат за јавниот интерес.
2. Бараме, да се спроведе независна истрага за полициското однесување на 5.5.2015 година и да се ревидира правната рамка во насока на намалување на дискреционото постапување на полициските сили за време на јавни собири.
3. Бараме, овозможување на малолетни лица над 16 години да можат да пријават организирано собирање на јавен простор.
4. Бараме, да се истражат околностите под кои се спроведени изборите за студентскиот парламент на УКИМ во јуни 2016 година и доколку се констатира основ за тоа, да се обезбедат услови за повторни избори. Во истражувањето на околностите под кои се спроведени наведените избори, да се земат предвид аргументите и заклучоците на работните групи формирани при УКИМ за Законот за високото образование и за СПУКМ.

5. Бараме, да се обезбеди правна форма на ниво на училиште, преку која претставници на средношколци ќе имаат можност да присуствуваат и соопштуваат барања и ставови на седниците на советите на училиштата.
6. Бараме, создавање на координативно тело помеѓу НМСМ и Агенцијата за млади и спорт (АМС).
7. Бараме, Одлуката за формирање Совет за соработка помеѓу Владата и граѓанското општество да се поништи и да се врати на повторно разгледување и одново усвојување според препораките на граѓанските организации.
8. Бараме, Одделението за соработка со невладини организации во Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија да се трансформира во посебен орган во состав на Владата на ниво на секретаријат (кој би функционирал како канцеларија со висок степен на автономија на одлучување) со цел олеснување на комуникацијата помеѓу граѓанските организации и Владата а кој би пружал ефективна поддршка на Советот за соработка со граѓанските организации и подготовка, имплементација и евалуација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор.
9. Бараме, Утврдување на критериуми и транспарентна постапка за доделување на средства за поддршка на граѓанските организации за приоритети кои заеднички ќе ги утврдат Владата и граѓанските организации.
10. Бараме, признавање на ИПА2 механизмот како релевантно консултативно тело и вклучување на неговите претставници во соодветните работни групи за програмирање на средствата од ИПА2.
11. Бараме, Централниот регистар на годишно ниво бесплатно да објавува агрегирани податоци (вкупен број на организации, колкав обрт на средства имале, колкав број на членови имаат и колку вработени имаат) за сите здруженија и фондации.
12. Бараме, Објавување на сите заклучоци на Владата со исклучок на оние кои подлежат на Законот за класифицирани информации.
13. Бараме, Објавување на законодавен план на секоја институција на годишно ниво.
14. Бараме ставање во функција на “отворено владино партнерство”, “проценка на влијанието на законодавството” и механизмот за консултации “ЕНЕР”.
15. Бараме, прашањата кои ги тангираат граѓаните во целата општина да се одделат од граѓаните кои ги тангира само одредена урбана заедница во општината. Усвојувањето или менувањето на ДУП да се консултира на ниво на урбана заедница, и на граѓаните од одредена урбана заедница да можат преку облик на непосредна демократија да се изјаснат за прашања од ДУП, односно да се намали прагот за иницијатива за референдум и усвојување на референдумска одлука.
16. Бараме да се согледаат и сменат нејаснотиите од двата клучни закони: Законот за локалната самоуправа и Законот за референдуми.

17. Бараме, општините треба да имаат редовни средби со граѓанскиот сектор, дури и преку урбаните заедници, што ќе придонесе кон поголема транспарентност и директна комуникација со граѓаните.
18. Бараме, да се зголеми отчетноста на советниците во општините пред граѓаните и нивото на одговорност пред сопствениот електорат. За таа цел бараме да се смени моделот на мандатот на советниците на начин: советниците да имаат 4 годишен мандат, а 30% од составот на советот да се менува на секои 2 години.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на граѓанските организации - координатор на група

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ДЕМОКРАТИЈА И ЧОВЕКОВИ ПРАВА

**IV
ИЗБОРИ**

Изборниот процес се карактеризира со бројни слабости кои влијаат врз исходот на изборите, нивниот демократски карактер и слободното изразување на волјата на избирачите. Неефикасната и партизирана Државна изборна комисија има лимитирани капацитети да спроведе слободни и фер избори. Непрецизниот избирачки список го нарушува еднаквото право на глас и еднаквата вредност на гласот. Вработените во јавниот сектор се под постојан притисок и закана по работното место, со цел да вршат активности кои не се во согласност со законите и етичките вредности на администрацијата како јавен сервис. Изборниот систем ја фаворизира доминацијата на партиските лидерства, антидемократските тенденции во партиите и ја поттикнува политичката и изборната корупција.

Конкретни барања:

1. Бараме, редизајнирање на процесот на професионализација на изборната администрација. За следните неколку изборни процеси ОИК и ИО треба да бидат составени од по 1 член од јавен сектор/администрација, и по 2 члена од партиите на власт и партиите во опозиција.
2. Бараме, сите надлежности во однос на ИС треба да бидат пренесени на стручната служба на ДИК.
3. Бараме, подготвување на нова методологија за водење и ажурирање на ИС која ќе ги замени двете постоечки методологии и која ќе вклучува јасни одредби и процедури за вршење проверки и соодветно ажурирање на ИС.
4. Бараме, решавање на проблемот со адресите (имињата на улиците и куќните броеви).
5. Бараме, подготвување нов протокол за ефикасна и ефективна комуникација помеѓу надлежните институции за ажурирање на ИС.
6. Со цел одвојување на државата од политичките партии, бараме, имплементирање на препораките од релевантните меѓународни организации и експерти (т.н. Извештај на Прибе во име на ЕУ, Итните реформски приоритети на ЕУ, како и Заедничките препораки за спречување и реагирање на злоупотребата на административните ресурси во текот на изборниот процес од страна на Венецијанската комисија и ОБСЕ/ОДИХР.
7. Бараме, реформа и спроведување на системот за мерење на учинотот на административните службеници и доследна примена на законските критериуми за вработување во јавниот сектор.

8. Бараме, процесуирање на сите случаи на противправно влијание врз вработените во јавниот сектор од страна на ЈО и судовите.
9. Бараме, да се разгледа можноста за воведување на избран модел со отворени или полуотворени листи.
10. Бараме, зајакнување на надлежностите на ДЗР и УСППФТ во надзорот на финансирањето на ПП и изборните кампањи.
11. Бараме, регулирање на правните празнини и нејаснотии во ИЗ.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на граѓанските организации - координатор на група

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ДЕМОКРАТИЈА И ЧОВЕКОВИ ПРАВА

**V
ТЕМЕЛНИ ПРАВА**

Како резултат на речиси целосната партизација на државната администрација и неспорната доминантна позиција на извршната власт врз законодавната и судска власт, почитувањето, остварувањето и заштитата на човековите права во земјата, доживеа сериозно назадување. Институциите наместо да служат како сервис на граѓаните, што претставува основна цел на нивното постоење, се претворија во алатка за остварување на партиските интереси со што квалитетот на правда и нејзино достигнување, стана ретко возможно за обичниот граѓанин. Оттука, фундаменталните права и слободи особено во последните години и особено од започнувањето на досега најсериозната политичка криза, беа во најголема мера на удар.

Барања:

1. Бараме, властите да спроведат политика на нулта толеранција за акти на тортура од страна на службени лица. Пасивноста на Јавното обвинителство во случаи на тортура, особено кога се врши од страна на полициските службеници доведува до недоверба на граѓаните во правосудниот систем и непријавување на ваквите дела.
2. Бараме, соочување со феноменот на неказниост и солидаризирање на Јавното обвинителство и судството со полицијата. Главниот фокус мора да се насочи кон жртвите на тортура за кои државата сè уште не обезбедува соодветна правна, медицинска, психолошка и социјална поддршка. За постигнување на оваа цел неопходно е итно имплементирање на Директивата на ЕУ 2012/29 за воспоставување на минимум стандарди за правата, поддршката и заштитата на жртвите на криминал.
3. Состојбата со пренатрупаност на затворите и третманот на затворениците е алармантна. Неопходно е итно преземање мерки преку менување на политиката на извршување на кривичните санкции и на спроведување на притворот.
4. Активностите предвидени во Проектот за реконструкција на пенетенцијарните установи мораат да се забрзаат. Административниот и судскиот надзор мора да биде зајакнат. Невладините организации и медиумите мораат да бидат во можност слободно да ги посетуваат затворите и да известуваат за условите за живот во нив.
5. Регистарот на лустрираните граѓани, достапен на интернет-страницата на Комисијата за верификација на фактите, како и решенијата за овие лица треба веднаш да бидат поништени и отстранети од интернет.
6. Управниот суд треба да постапува согласно Законот и да ја почитува итноста на постапката во предметите на лустрација. При одлучувањето по предметите треба да се земе предвид јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права.
7. Потребно е итно ревидирање на Законот за заштита на приватноста, согласно препораките на Венецијанската комисија. Но, и без таквото ревидирање, според нашиот Устав, ратификуваните меѓународни договори (како што е Европската конвенција за човекови права) се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

8. Во најскоро време да се почне со подготвување на измените на Законот за спречување и заштита од дискриминација, особено во делот на пристапот до правда на жртвите од дискриминација, односно ослободувањето од судски трошоци за поведување на судска постапка за заштита од дискриминација, независност на Комисијата за заштита од дискриминација и вклучување на сексуалната ориентација и родовиот идентитет како основи за дискриминација.
9. Итно да се даде одговор за истрагата против напаѓачите на ЛГБТИ Центарот за поддршка и ЛГБТИ-луѓето, поради тоа што неказнивоста на напаѓачите претставува дискриминација кон ЛГБТИ-луѓето како маргинализирана група, што целосно ја урива довербата во институциите.
10. Актуелната социјална и правна рамка доведуваат до континуирано повредување на правата и слободите на ЛГБТИ лицата во Република Македонија и не нудат никаква заштита на заедницата, поттикнувајќи го нејзиното исклучување. Заради тоа бараме: 1) Носење на стратегија за надминување на хомофобијата и трансфобијата, 2) Промена на Законот за спречување и заштита од дискриминација, 3) Промена на Кривичниот Законик, 4) Промена на Законот за семејство, 5) Носење на регулатива за системско признавање на промена на полот.
11. Да се иницира надградба на АКМИС-системот со цел да можат да се дадат точни податоци за судски постапки за заштита од дискриминација и основите по кои се барала оваа заштита. Да се назначат посебни судии кои ќе работат на овие предмети, како што е примерот со судските постапки поведени за клевета и навреда.
12. Потребна е измена на Законот за граѓанска одговорност од клевета во поглед на дефинициите (усогласување со член 10 од ЕКЧП), како и измена на процедуралните правила за исклучување на случаите од мала вредност и употреба на медијација.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на граѓанските организации - координатор на група

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ДЕМОКРАТИЈА И ЧОВЕКОВИ ПРАВА

**VI
КОРУПЦИЈА**

Демократијата, еднаквоста, почитувањето на човековите права и владеењето на правото се темелни вредности на секоја земја кандидат за членство во ЕУ кои треба да ги почитуваат и строго да ги спроведуваат. Според извештаите на меѓународните и домашните релевантни институции, во Република Македонија во делот на корупцијата постои влошување скоро во сите анализирани сегменти во општеството. Корупцијата како криминален акт претставува еден од најголемите пречки за демократизација на општеството, која сериозно ја поткопува политичката стабилност и довербата на граѓаните во институциите и го доведува во стагнација економски развој на државата...

Општи барања:

1. Демонстрирање на вистинска политичка волја за борба против корупција во форма на самостојни и ефикасни мерки од страна на органите за спроведување на законот и надзорните тела, особено Државната комисија за спречување на корупција.
2. Зајакнување на институционалниот систем и легислативата за превенција на корупција и судир на интереси, зајакнување на репресијата против корупцијата, јакнење на капацитетите и независноста на институциите за спроведување на законите
3. Зголемување на вклученост на јавноста и невладиниот сектор во борбата против корупцијата и судирот на интереси како и унапредување на транспарентноста на финансирање на политичките партии
4. Преоценување на стручноста и проверка на моралниот интегритет и имотната состојба на членовите на ДКСК и другите органи за превенција.
5. Законски измени преку кои ќе се предвиди право и обврска релевантните органи и институции да соработуваат со граѓански организации и други чинители и засегнати страни.

Конкретни барања:

1. Бараме, ревизија на статусот и составот на ДКСК, со зајакнување на законските критериуми за избор на член на комисијата, со цел зголемување на компетентност и независност од политичките партии и центри на моќ.
2. Бараме, развој и водење на веродостојни досијеа за состојбите во однос на висока корупција, вклучително и за потекло на имотот.
3. Бараме, воспоставување на ефикасна правна рамка за заштита на укажувачите согласно препораките на ЕК и Венецијанската комисија.

4. Бараме, зголемување на видливост и транспарентност на антикорупциските мерки особено резултатите од нивно спроведување со ставање на достапност на јавноста.
5. Бараме, ИТ решенија за унапредување на евиденцијата на кривични обвиненија и пресуди за случаи на корупција со релевантни статистички индикатори за мерење на успешноста и мониторинг на антикорупциската политика и генерирање на статистички извештаи и анализи за состојбата, како основа за детектирање на ризиците на корупција, превентивни мерки и подигање на јавната свест .
6. Бараме, воспоставување на Регистар на избрани и именувани лица со механизам за проверка на имотната состојба и интересите на избраните и именувани лица.
7. Бараме, унапредување на системот на јавна внатрешна финансиска контрола, ова особено по однос на финансирањето на политичките партии како и обврската за објавување јавна расправа на Извештаите за спроведените ревизии на финансиските извештаи на политичките партии и организаторите на изборните кампањи.
8. Бараме, зајакнување на соработка на ДКСК со органите на прогон , особено со обвинителството и СЈО, судовте во случаите на корупција и судир на интереси, за координација на активностите и размена на информации, како и зајакнување на соработката со невладиниот сектор.
9. Бараме, проактивна улога на релевантните институции особено ДКСК во превенција и борба против корупцијата која во голема мера треба да произлезе од претставниците на институциите.
10. Во однос на основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, бараме, изработка и јавно објавување на дата-база преку која граѓаните ќе можат да се информираат за статусот на поднесените кривични пријави со што ќе се избегне селективниот пристап при процесирање на пријавите.
11. Бараме, зајакнување на капацитетите на јавните обвинителства преку избор на дополнителен број на обвинители и вработување на дополнителен број јавнообвинителски службеници при што ќе се внимава нивните професии поврзани со следење, откривање и истражување на криминалитетот да се од мултидисциплинарен карактер.
12. Бараме, подобрување на ефикасноста на системот за следење на кривичните дела од областа на корупцијата по фази и доставување податоци до релевантни институции.
13. Бараме, проактивен пристап во соработка помеѓу институциите и други органи надлежни за спроведување на Законот.
14. Бараме, да се развијат механизми за зголемена соработка помеѓу единиците за борба против корупција и организиран криминал, особено полициските тела за борба против корупцијата, од една страна, и истражните организирани за криминал од друга страна
15. Бараме, практикување периодични средби и размена на извештаи и податоци помеѓу сите анти-корупциски тела и надзорни одели во релевантни јавни институции, вклучително и на регионално ниво.

16. Во однос на финансиската полиција која делува во рамките на Министерството за финансии, бараме подготовка на длабински анализа и препораки за понатамошно развивање на методологија и систем за веродостојна евиденција за перење пари;
17. Бараме, подготовка на препораки за воспоставување на ефикасен систем на евиденција и статистика за извршени финансиски истраги;
18. Бараме, развој на нови и подобрување на постоечките стандардни оперативни процедури (СОП) за истрага на пформи на организиран криминал и / или тешки кривични дела;
19. Бараме, изработка на препораки за понатамошен развој на меѓуинституционална соработка во областа на организираниот криминал;
20. Бараме, обезбедување на поддршка во подготовката на Акциониот план за сајбер безбедноста и поддршка на работни места и обука во спроведувањето на активностите поврзани со борбата против компјутерскиот криминал;
21. Бараме, да се спроведуваат обуки за откривање, истрага, гонење на приоритет форми на организиран и сериозен криминал;
22. Бараме, континуирано унапредување на системот за јавни набавки, врз основа на принципите на транспарентност, конкурентност, отчетност и доследно спроведување на процедурите во постапките за јавните набавки, сè со цел зголемување на ефикасноста во превенцијата на корупцијата и судирот на интереси;
23. Бараме, подобрување на контролните механизми за следење на реализацијата на склучените договори за јавни набавки преку зајакнување на капацитетите на ДЗР, обезбедување поголема отвореност и вклученост на јавноста при донесување на плановите за јавните набавки и нивните измени и дополнувања, како и зајакнување на надзорот и мониторингот во спроведувањето на постапките за концесии и јавно-приватно партнерство.
24. Бараме, пропишани ограничувања за менување на плановите за јавни набавки;
25. Бараме, зајакнување на критериумите за избор на стручни лица во советот за јавни набавки;
26. Бараме, измена и дополнување на постојниот подзаконски акт за образецот, формата, содржината и начинот на водење на годишниот финансиски извештај за политичките партии и подзаконскиот акт за образецот за финансиските извештаи за приходите и расходите за изборната кампања во правец на изработка на наменски образец приспособен на видот на приходите по извори и видот на расходите по намени.
27. Бараме, јавно достапни информации за седиштето, основачот и овластениот сметководител на политичката партија
28. Бараме, воведување на оваа задолжителна обврска се создаваат услови за транспарентност во финансиското работење на партиите, што опфаќа и објавување на својата интернет-страница на финансиските извештаи за кои се обврзани во согласност со Законот за финансирање на политичките партии и Изборниот законик.

29. Бараме, анализата на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и препораките за негова измена се мерките во оваа област преку кои се очекува негово ефикасно имплементирање во практиката.
30. Бараме, усогласување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер со европските стандарди, проактивна транспарентност од страна на имателите на информации, постојан мониторинг на примената и спроведувањето на Законот од страна на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер,
31. Бараме, да се утврди надлежност на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер да го поттикне спроведувањето на Законот преку иницирање постапки и изрекување санкции, како и обезбедување заштита на имателите на информации од злоупотреба се дел од препораките што се во насока на измена на Законот.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

Во име на граѓанските организации - координатор на група
